

Retouradres: Postbus 80015, 3508 TA Utrecht

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Energie & omgeving
T.a.v.
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Onderwerp

Adviesvraag inzake actualisering beleidsscenario zeespiegelstijging gaswinning MLV

Geachte

Per brief (kenmerk DGETM / 18286299) van 9 november 2018 heeft u TNO-AGE gevraagd om advies inzake 'actualisering beleidsscenario zeespiegelstijging gaswinning MLV'. Bijgaand sturen wij u ons advies.

Wij verwachten u hiermee van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,

Hoofd Adviesgroep Economische Zaken

Princetonlaan 6
3584 CB Utrecht
Postbus 80015
3508 TA Utrecht

www.tno.nl

Datum

21 december 2018

Onze referentie

18-10.096

Contactpersoon

E-mail

Doorkiesnummer

Op opdrachten aan TNO zijn de Algemene Voorwaarden voor opdrachten aan TNO, zoals gedeponereerd bij de Griffie van de Rechtbank Den Haag en de Kamer van Koophandel Den Haag van toepassing. Deze algemene voorwaarden kunt u tevens vinden op www.tno.nl.
Op verzoek zenden wij u deze toe.

Handelsregisternummer 27376655.

Datum
21 december 2018

Onze referentie
18-10.096

Blad
2/18

Inleiding

Procesgang

De minister van EZ heeft op 30 augustus 2016 het instemmingsbesluit winningsplan gaswinning Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen gewijzigd (kenmerk DGETM-EO/ 16110969). Dat besluit was mede gebaseerd op het door EZ gevraagde TNO-AGE advies van 27 juni 2016 inzake het beleidsscenario voor zeespiegelstijging voor delfstofwinning onder de Waddenzee.

De Waddenvereniging c.s. heeft op 10 oktober 2016 tegen die wijziging bezwaar gemaakt en in dat verband de bezwaargronden aangevuld bij brief van 29 maart en 2 april 2018. Op 12 juli 2018 heeft de Waddenvereniging c.s. (hierna 'natuurorganisaties'¹) een handhavingsverzoek ingediend bij de minister van LNV.

Op verzoek van het ministerie van EZK van 29 maart 2018 heeft TNO-AGE op 24 juli 2018 advies uitgebracht over hetgeen door de natuurorganisaties in de bezwaarprocedure naar voren is gebracht. De natuurorganisaties hebben op dat TNO advies gereageerd bij brief van 10 september 2018 [1].

De adviesvraag

Op 9 november 2018 heeft het ministerie van EZK [2] aan TNO-AGE gevraagd om een integraal advies uit te brengen over de stukken, die door de natuurorganisaties zijn aangevoerd in het kader van de EZK bezwaarprocedure en het handhavingsverzoek aan LNV. Aanvullend daarop is gevraagd om een nadere duiding van de volgende publicaties:

- *Sea-level rise, subsidence and morphodynamics in the Dutch Wadden Sea; 2030, 2050, 2100*; Netherlands Journal of Geosciences, oktober 2018 [3].
- *Mogelijke gevolgen van versnelde zeespiegelstijging voor het Deltaprogramma, een verkenning*; Deltares, September 2018 [4].

Uitwerking adviesvraag en opbouw advies

De bezwaren van de natuurorganisaties richten zich op de effectiviteit van het Hand aan de Kraan principe en het (niet) meenemen van worst case scenario's. Daarbinnen vragen zij aandacht voor nieuwe inzichten met betrekking tot de zeespiegelstijging en na-ijlende bodemdaling ten gevolge van gaswinning. Deze onderwerpen keren terug in dit advies. Verwezen wordt naar het TNO advies van juli 2018, voor zover dat niet is ingehaald door nieuwe informatie in dit advies.

Op voorhand het volgende over de reikwijdte en relevantie van de beide rapporten voor de adviesvraag:

- De NJG publicatie behandelt alle drie de pijlers van het Hand aan de Kraan principe (meegroeivermogen, zeespiegelstijging en bodemdaling door delfstofwinning), is gericht op de Waddenzee en doet ook uitspraken over eventuele schade aan natuurwaarden;

¹ Waddenvereniging, mede namens Vereniging Natuurmonumenten, de Natuur- en milieufederatie Groningen en It Fryske Gea.